

- רון כהן, בני בלייר, יעל דנין-פולג, שושנה שרייבר, צבי קרחי -
מינהל המחקר החקלאי - תחנת נסיונות נווה-יער.
אורנה אוקו - שה"מ - לשכת הדרכה נגב.
עמי מדואל - מו"פ ערבה - תחנת נסיונות עין-תמר.

תקציר

רוב זני המלונים מטיפוח מקומי, המגודלים כיום בארץ, עמידים לגזע 1 של קמחון הדלועיים ורגישים לגזע 2 של מחולל מחלה זה. הטיפוח לעמידות נגד מחלת הפוזריום בחברות הזרעים הישראליות נמצא בשלבים מתקדמים וזנים בעלי עמידות לגזעים 0 ו- 2, ו- 0 ו- 1 של הפתוגן - עומדים לרשות החקלאי (1), וכן דוד נצר - מידע אישי).

מחלות אלו עדיין מהוות גורם מגביל בגידול מלונים בארץ ובעולם. קיימת חשיבות רבה לשיפור העמידות למחלות בזנים איכותיים קיימים ולטיפוח זנים חדשים, עמידים למחלות, לצורך גוון מוצרי הייצוא והשוק המקומי (2). זן המכלוא פטרה, שטופח בתחנת הנסיונות נווה-יער, הוא מלון בעל תכונות דומות לשל המלונים הריחניים האמריקאיים: פרי בעל רישות גס וצפוף וציפה כתומה. בדו"ח זה יתוארו העמידויות לפוזריום ולקימחון, שטופחו בזן זה וכן דרכי בדיקתן.

בעבודה זו מתוארת תגובת המכלוא למחלות הפוזריום והקמחון וכן שיטות האילוח שבהן נבדקו.

זן המכלוא פטרה נמצא עמיד לגזעים 0 ו- 2 של מחלת הפוזריום של המלון. לעומת זאת נמצא שהמכלוא רגיש לפוזריום מגזע 1.

בניסוי מעבדה הראינו שלזן פטרה, בנוסף לעמידות המלאה לקמחון מגזע 1, יש עמידות חלקית לגזע 2 של מחולל מחלה זו. בניסוי שדה נשאר זן המכלוא פטרה פטור לחלוטין מקמחון, בכל הטיפולים ובמשך כל הגידול, לעומת חלקות ההיקש מהזן גליה שנוף הצמחים בהן נפגע קשה במחלה.

ההבדלים שהתקבלו לגבי האילוח בקמחון, בבדיקות המעבדה ובניסוי השדה, מראים ששיטת דיסקיות העלה היא שיטת בדיקה מחמירה המקנה תנאים טובים ביותר להתפתחות הקמחון ובכך חושפת את מלוא הפוטנציאל של הצמח לעמידות או לרגישות. בתנאי שדה, לעומת זאת, יש תנאי-סביבה משתנים (טמפרטורה, לחות, עוצמת אור, רמת מידבק), המשפיעים על התבטאות המחלה.

מהתוצאות שהתקבלו ניתן להגדיר את זן המכלוא פטרה כזן בעל עמידות-שדה לגזע 2 של קמחון הדלועיים. יתכן שבאזורי גידול שונים ובעונות גידול אחרות יתפתח על זן זה קמחון ברמות נמוכות. במקרה כזה יהיה אפשר להערכתנו, להדביר את המחלה בקלות יחסית ובמספר ריסוסים קטן מהמקובל.

המחברים מודים לפרופ' עמוס דינור ולד"ר אבי גרינשטיין על עזרתם בתכנון ניסוי השדה וכן לדוד סלומון ולחנן היכל מקיבוץ עין-דור על הקצאת השטח לניסוי השדה ועל הטיפול בו.